

Társadalmi vezetőség — másként

Köztudott: a művelődési házak, művelődési központok munkáját társadalmi vezetőségek segítik. Akinek e dologról fogalma nem lenne, annak egy anekdota: néhány évvel ezelőtt egyik ismerősöm megemlítette, hogy tagja X. művelődési ház társadalmi vezetőségének. „És mit csinál?” „Te, fogalmam sincs. Tehát semmit.” „Hogy-hogy?” „Idehallgass, van még ezer más tennivalóm, funkcióm, miegyéb. Eggyel több.”

A példa csak látszólag „meredek”. Az egyes települések eltérő nagysága igen különböző feltételeket biztosít a művelődési házak munkájához. Hosszú éveken át Szegeden — ahol számos más lehetősége is van a lakosságnak a kulturálódásra — a művelődési központokban, főleg az akkor még külön életet élő Bartókban és November 7-ben a társadalmi vezetőségek tevékenysége bizony eléggé formális volt. Az intézmények vezetői is sűrűn változtak. Tóth Attila, az egyesített Bartók Béla Művelődési Központ igazgatója joggal mondhatta, hogy az a társadalmi vezetőség, amit ő örökölt, gyakorlatilag nem működött. (Az illetékesek azt sem igen tudták, kik is a tagjai a testületnek.) A kisebb művelődési házak többségében, például Széregben, Agyón, Mihályteleken más volt a helyzet. A zártabb közösség „belterjesebb” rendezvényeibe aktívabban bekapcsol-

ódhattak a társadalmi vezetőségek, sokkal több jóról lehetne esetükben — utólag — beszámolni. Viszont a színvonalasabb, hatékonyabb közművelődési tevékenység érdekében átfogó változtatásokra volt szükség.

Jött egy rendelet... s a társadalmi vezetőségek működési szabályzatát tartalmazó iránymutatást a Művelődési Közlöny egyik év eleji első száma is közzétette. A jogszabály az 1974-es közművelődési párt-határozat e mondatából indul ki: „A különféle helyi közművelődési intézmények irányításában a társadalmi vezetőségeknek nagyobb hatáskört kell vállalniuk.” A Minisztertanács és a kulturális miniszter rendelkezéseinek értelmében Szegeden is újjászervezik a művelődési házak társadalmi vezetősegeit. A tanács fenntartású intézmények egységes szervezetben, a Bartók Béla Művelődési Központ irányításával tesznek eleget ennek a feladatnak: a központ társadalmi vezetőségébe azokat vonják be, kik jól ismerik a város kulturális életét és saját munkaterületük tapasztalatait, speciális érdeklődési körüket megfelelően hasznosítani tudják a közművelődési célok érdekében.

Kibővült jogkörrel kezdenek tehát rövidesen működni az új vezetőségek. Kétféleképpen arra, hogy az igényekhez jobban alkalmazkodjanak, ugyanakkor az eddigiekhez jóval nagyobb ellenőrzési hatáskörök is lesz.

(Véleményt mondanak majd például az igazgatók kinevezésével és munkájával kapcsolatban is.) Összehangoltabb, átgondoltabb segítségre számít részük a művelődési központ. A környező községek, külterületek „kis vezetőségein” belül inkább csak felrészítésre van szükség, az alapvető azonban természetesen rájuk is vonatkozik, hiszen egymástól erősen eltérő minőségű munkát végeztek eddig.

Az új társadalmi vezetőség „bent” 25, „kint” 15-15 tagú lesz. Az összeállítási eljárással igen szoros kapcsolatban állhat a kialakult hagyományokat figyelembe véve, a már korábban is a művelődési intézmények körében mozgó, többféle úton módon a művelődési házakhoz kapcsolódó emberekre épít, így olyan tagsághoz jut, amely már jól ismeri a körülményeket, könnyebben hozzászokhat a megváltozott funkciókhoz. Persze a régi, rossz beidegződések veszélye így nagyobb: különösen ügyelni kell az ilyesmire ezután.

Kérdés, tudnak-e majd élni megnövekedett hatáskörükkel az átszervezett testületek. A Bartók Béla Művelődési Központban negyedéves program kerül rövidesen előtérbe — ajánlasként. Amely egyelőre konkrét tennivalókat jelöl meg: gyűjtésük össze az igényeket, javasoljanak —, hogy később ellenőrizhessenek.

D. L.

A nemzetközi gyermekévi jegyében

Megkezdődött a képzőművészeti világhét eseménysorozata

A képzőművészeti világhét szeptember 22-ig tartó eseménysorozatának nyitányaként — „A gyermek világa” címmel — nagyszabású tárlat nyílt szombaton a Múcsarnokban. A megnyitón, amely egyben a világhét eseményeinek központi megnyitója is volt, Tóth Dezső kulturális miniszterhelyettes méltatta azt a szerepet, amelyet az idén a nemzetközi gyermekévi jegyében sorra kerülő világheti rendezvények töltenek be kulturális életünkben, s egyben a legifjabb nemzedék, a gyermekek vizuális nevelésében, képi kultúrájának gazdagításában.

A múcsarnokbeli tárlaton hazánkban először mutatkoznak be együtt — társalkotóként — a gyermekek és a művészek: a legkülönbözőbb képzőművészeti ágak képviselői, több mint félszázan, vállalkoztak arra, hogy az országos gyermekrajzpályázat darabjainak legsikerültebb témáit feldolgozva, a művészet formanyelvén fűzenek képi magyarázatot a gyermekek élményeire, gondolataikhoz.

A világhét ideje alatt országsszerte számos településen rendeznek hasonló jellegű kiállításokat, tárlatokat. A gyermekek képi gondolkodásának, kultúrájának továbbfejlesztésével foglalkozó intézetek, tanácskozási, gyermekrajzversenyeket, s a legifjabbak részvételével különböző játékos vetélkedőket. (MTI)

Tudományos kutatás és minősítés

Olyan tudományos, minősítő rendszerre van szükség, amely segíti a tudomány fejlődését, arra ösztönöz, hogy a tudomány eredményeit mind szélesebb körben kamatoztassák a gyakorlatban, az országépítő munkában — hangsúlyozták a Magyar Tudományos Akadémia és a Hazafias Népfront Országos Tanácsa tudósklubjának tagjai a Szabolcs-Szatmár megyei Szatmárcsok rendezett háromnapos tudományos fórumon.

A tanácskozást, amelyen részt vett Márta Ferenc akadémikus, az MTA főtitkára, S. Hegedűs László, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának titkára, pénteken nyitotta meg, majd megkezdődött és szombaton folytatódott az eszmecsere a közéletet élénkítő foglalkoztató témáról.

A felszólalók közül többen hangsúlyozták: a tudományos minősítésre szükség van, de nem lehet a tudományos produktumok értékmérője, hogy kinek, milyen fokozatú rangja van. A tudományos közélet demokratizmusát, a tudomány tekintélyét veszélyeztetni, hogy egyesek a tudományos fokozatot, a kandidátusi doktori címeket csak előrehaladásuk eszközeként tekintik, s emellett a tudományt misztifikálják. Felhívták a figyelmet többen arra is, hogy a tudományos minősítésekkel nélkülözhetetlen az őszinte, tisztességes bírálat.

Felhívták a figyelmet arra is, hogy a társadalmi igények megkívánják: a kutatómunkának a gazdasági élettel való kapcsolata az eddigénél szorosabb legyen. Alaposabban meg kell tehát fontolni, hogy melyik kutatáshoz adjanak támogatást. Elsősorban azokat a kutatásokat kell előnyben részesíteni, amelyek

gyors megtérüléssel kecsegtetnek.

Többen kiemelték a tudományos eredmények publikálásának fontosságát: aki nem teszi közzé produktumát, megakadályozza, hogy az közkinccsé váljon. Megálljt kell parancsolni azonban a semmitmondó, jelentéktelen eredmények közzétételének. Szükséges az igényesebb válogatás a szakdolgozatok között.

A kutatóintézetekben, valamint a tudomány gyakorlati alkalmazásának területén dolgozó mintegy félszáz résztvevő a fórumon egyetértett abban: a tudományos minősítésekkel is alkalmazni kell azt az elvet, hogy az kapjon elsőbbséget, nagyobb lehetőséget a munkára, aki többlet, értékesekkel gyarapítja a tudományt s rajta keresztül a társadalmat.

Erdei Ferencnek, a politikai és gazdasági tudományok kiváló művelőjének, az MTA és a Hazafias Népfront Országos Tanácsa egykori főtitkáranak nevével vette fel az MTA és a népfront tudósklubja. A fórumon részt vevő mintegy félszáz, a tudomány különböző területein dolgozó szakember, Szabó Kálmán akadémikus elnököltével a tanácskozás második napján arról cserélt véleményt, hogy a tudományos eredmények milyen szerepet játszanak a gazdasági előrelépésben.

Többen rámutattak: rendkívül fontos az is, hogy a társadalmi, gazdasági vezetők meg tudják foglalmazni igényeiket a tudománynak, sőt igényeljék a tudomány segítségét. Célszerűnek látszik olyan társulások, rendszerek létrehozása, amelyekben a kutató, a termelő, a plackutató szakember és a kereskedő, az értékesítés képviselője egyaránt érdekelt. (MTI)

Noteszlapok bördízmű ürügyén

Hatékonyaság

Értekezünk, mint ezt oly gyakran szoktuk. Cserearány, egyensúly, termékszerkezet, importszükséglet, exportkölve-telmények, nehezebb gazdasági helyzet, fokozott igényesség, no és lépésváltás, termelékenység, hatékonyság, mert biz' nem mehet úgy már, mint régen — tudatosítja az előadó mindazt, amit már sokan sokszor tudatosítottak, s mintha manapság ez lenne az egyszeri tánciskola zöld-kályhája. Csak innen tudunk indulni, lendületet venni ahhoz, ami ebből valóban ránk tartozik, hogy tudnillik, mit tegyen az üzlem, mit a vezető, mit várunk a dolgozótól, legyen az kőműves, lakatos, varró, bördízműves, vagy szabásgépjel kezelője.

Aki viszont nem értekezik, csupán kezeli a gépet, amely pedig neki és jó műszaki jellemzőinek köszönhetően minden különösebb eszmei tudatosítás nélkül termelékenyebben dolgozik, mint korábbi elődje, s mint a körötte dolgozó asztali szabások. Több bördízműves-ványt gyárt, kevesebb hulladékkal, szóval hatékonyan. Nem úgy, mint mi, akik csak ülünk és laposakat pislogva hallgatjuk, amit nincs kedvünk hallgatni, és várjuk a mondanó előbukkanó lényegét — meg a kávét. Milyen kár, hogy szavaink hatékonyságát még nem vasalták be rajtunk, s nem álltak az asztalunk mellé ketyegő stopperal. Aprópó, stopper...

Mozdulat-elemzés

Pillantásaink laposak, míg nem valaki érdeklődésre nyitja a (méla) hallgatóságot szemét-fülett. Eredményeket közöl, módszert ismertet. Hogy a három „M” elve segítségével hogyan tudták

növelni a termelékenységet. A munkaműveleteket filmre vették, mozdulatokra bontva levetítették, s amíg korábban egy nap alatt 180 adatast készítették el az adott szalagon, addig a mozdulatelemzéses módszer jóvoltából 300 lett a napi csúcsteljesítmény. Egyszerűen megtanulták a dolgozók önmaguk jobb hasznosítását — csökkentették a „hulladékidőt”.

Egyetértő, elismerő bölöngések, közben valaki haliknak megjegyzi:

— Nálunk még az is nehé, hogy a munkaidő-ki-használást vizsgáljuk. Amikor az üzembe kiküldtük az időelemzőt, a nagyhangúak tiltakoztak, idegesít a dolgozókat a stopper...

Pedig hát, az óra mindnyájunknak egyformán ketyeg...

Vissza a gyártónak

„A tanácskozás és a feketévé alkotó légkörben folyt le.” Ezzel összefüggésben „el-látogattunk” és „megtekintettük” a Szegedi Bördízmű Ipari Szövetkezet mindaszenti részlegének műhelyét, amelyben — a korszerű munkaszervezési követelményekhez igazodva — nemrég bevezették a csúszópályás, szalagrendszerű termelést.

Sorjázunk a női táskák, alkatrészenként állnak össze divatos késztermékké, s a terem végében értő kezek forgatják, szigorú szemek vizsgálják, kifogástalan-e az áru. Nem azt állapítják meg, ilyen és ilyen a hibája. Ezért ilyen és ilyen osztályú, á, dehogya. Azt csupán, mi hibázik ahhoz, hogy első osztályú értékelést kaphasson. S ha ennek nem felel meg, visszaküldik a gyártónak. Nyilvántartják, melyik alkatrészt ki készíti, ki rakja fel, egy szóval, kinek az ér-

deme, ha jó, ki hibás, ha rossz egy-egy darabja a táskának. Nincs „kollektív felelősség”, nincs közösségi sajnálkozás — csak vállalt és teljesített kötelesség. És garantált minőség.

Héj, ha egyszerre mindent bevezetnénk ezt az elszámoltató meózt, vajon hány kőműves rohanna vissza a ferdén rakott téglákat helyrehozni, hány parkettázó, vízvezeték-szerelő... hagyjuk az építőipart, elkele a módszer másutt is, például... No, hát be is fejezem, mielőtt rájön a szerkesztőre a meó és oda a meló...

Igriczi Zsigmond

A nemzetiségi nyelv oktatása

Az idei tanévvel megkezdődött az új tantervek fokozatos bevezetése a nemzetiségi tanítási nyelvű általános iskolákban. Új elrendezésű, s a mai kor követelményeinek jobban megfelelő tananyagot tanulnak a diákok.

Az új tantervek legfőbb jellemzője, hogy számottevően nőtt az anyanyelvű órák száma. Az 1-4. osztályokban például csak a magyar nyelv és irodalom, illetve az egyes tantárgyak szakkifejezéseit tanulják magyarul a gyerekek. A korábbi nagyobb szerephez jutott a nemzetiségi nyelv a felső tagozat osztályaiban is, ahol például az oktatott tantárgyak szakkifejezéseit minden esetben anyanyelven is megismertetik a nevelők.

Az alapvető pedagógiai dokumentumok szeptember 1-én a nemzetiségi tanítási nyelvű általános iskolák valamennyi osztályában érvénybe léptek. Feladatuk is jelölt meg, hogy minden iskolában hozzanak létre anyanyelvű szakkört, éljenek

a nemzetiségi olvasótáborok megrendezésének lehetőségeivel, és építsenek ki kapcsolatot más hazai, illetve a nyelv szerinti szocialista ország valamelyik iskolájával.

Új vonása a pedagógiai dokumentumoknak, hogy követelményként szabják meg: az iskolákban ne csak az oktatás, hanem a mindennapi munka nyelve is az anyanyelv legyen, ez domináljon a nevelők és a tanulók, illetve a tanulók egymás közötti érintkezésében. Az iskola ugyanis csak akkor felteheti meg társadalmi céljait és feladatát, ha az anyanyelv fejlesztésére minden lehetséges formát és alkalmat felhasznál.

A nemzetiségi nyelvet tantárgyként oktató iskolákban az idén már a negyedik évebe lépett az új anyanyelvi és irodalmi tanterv, és részben elkészültek már a nemzetiségi gimnáziumok és a nemzetiségi óvónőképzést is folytató óvónői szakközépiskolák anyanyelvű nevelési-oktatási tervei is. (MTI)

Ha egy amatőr színpad megindul...

Ismerjük az eléggé pesties mondást: ha egy üzlet megindul... (rossz magyarsággal: beindul). Igen, ha egy üzlet, egy vállalkozás megindul, akkor kell csak igazán számolni a menet közben fellépő ezernyi gondot. Persze, az üzletek ettől

még megindulnak. Talán ez a legjobb bennük.

Megindult egy amatőr színpad is Szegeden. Meghózzá idén márciusban, amikor az új Ifjúsági Házat átadták rendeltetésének. Az intézmény színpadja „hirdetési módszerrel” toborzott magának tagokat, s néhány hónapos válogatás, összehangolás, próbálkozás után nyáron már falujáráson vett részt: Capek A rovarok élete című komédiáját Ruzsán és Bórányban mutatta be. „Falujáráunk elérte célját, sikerült felvonnunk a kapcsolatot a községek lakóival, tapasztalhattuk, hogy igénylik az előadások által adott együttélést. A csoport tagjainak ez az akció lehetőséget adott néhány napos komoly munkával eltöltött együttélésre is. A közös, intenzív munka összekovácsolta a közösséget, melynek eredményét remélhetőleg következő produkcióink tükrözik majd.” Így olvasható a beszámolóban.

A következő produkciók között a színpadvezető önálló estjének tervét éppúgy megtalálhatjuk, mint közös, oratorikus jellegű estek elképzeléseit. A „konceptió” részletei szintén szépek: közösségi színház, a fiatalok tisztaságának, romlatlan tisztességének hasznosításával, az ősi népköltészet és a modern dzsessz színtézisével megkísérelni a mai ember világképének felmutatását az egyéni és a társadalmi kapcsolatok változásairól meditatálni, és így tovább.

Reményekre jogosító tervek és indulás. Viszont: amit felismertek — tudnillik,

hogy az amatőr színjátszása megtalált új formákhoz nem képes új tartalmakat adni, következésképpen jóval a profi színjátszás élvonalá mögött kullog — az önmagában sajnos kevésnek tűnik az értékelő örömehez. Egészen hétköznapi okok miatt.

Alig fél év alatt 69-en fordultak meg az új amatőr színpad berkeiben (hiába, a Nagy Lehetőség örökölné szédíti emberi fajtánkat), kit a követelmények, kit a bizonyítottan tökéletes alkalmatlanság, kit az időhiány távolított el. Mert az eddigi heti kétszer háromórás próbák is kevésnek bizonyultak. A fő cél, a színészképzésnek pedig csak hosszadalmas, olykor gyötrelmes munkával lehet a közélébe jutni. Végül negyvenen maradtak, de Csicsay Antal vezető szerint most, az őszi „új évad” kezdetén jó, ha húszan felveszik a már-már földre eső stafétabotot. Legalábbis kezdetben. Azután? Kezdődik minden elől, újabb jelentkezők jönnek a hirdetésre (és bizonyára mennek is). S még több próbára van szükség, bizonyosodott.

Jó néhány hónappal ezelőtt ezeken a hasábocon leírtuk már: az elmúlt néhány év nagy hullámvölgye után mintha valami mozdulni látszana Szeged amatőr színpadainak életében. Most újabb jel a láthatáron — az induló, lelkes társaság összes kezdeti bajával együtt. Mert „ha egy amatőr színpad megindul...” Persze ettől még megindult, talán ez a legjobb benne. Vigyázni kellene rá!

L. D.